

ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՊՄՀ
Հիմնադրված 1922

29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ
2026 թ.
№ 16 (1171)

Թերթի առաջին համարը լույս է տեսել 1965 թ. մարտի 11-ին
երկշաբաթաթերթ ● հրատարակման 61-րդ տարի

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

ՀԱՐԳԵԼԻ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐ, ՍԻՐԵԼԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

Մեծ պատասխանատվությամբ և նվիրումով եմ ստանձնում համալսարանի ղեկավարի պաշտոնը: Ինձ համար առանձնահատուկ պատիվ է ղեկավարել այն համալսարանը, որի շրջանավարտն եմ նաև ես: Այստեղ են ձևավորվել իմ մասնագիտական ուղու հիմքերը, և այսօր հարազատ կրթօջախ վերադառնալ՝ արդեն որպես ղեկավար, ոչ միայն մեծ պատիվ է, այլև պարտավորեցնող առաքելություն:

Իմ առաջնահերթություններից են լինելու կրթության որակի շարունակական բարձրացումը և ժամանակակից պահանջներին համարժեք կրթության ապահովումը: Համալսարանի կրթական ծրագրերը պետք է համահունչ լինեն հանրակրթության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներին, արձագանքեն կրթական համակարգի նոր պահանջներին և նպաստեն ոլորտի առաջընթացին:

Կարևոր եմ համարում աշխատակիցների համար մասնագիտական գործունեության ավելի հետաքրքիր, ստեղծագործական և առաջանցիկ հնարավորությունների ստեղծումը: Համալսարանը պետք է լինի միջավայր, որտեղ յուրաքանչյուր աշխատակից հնարավորություն կունենա զարգացնելու իր կարողությունները, հանդես գալու նոր նախաձեռնություններով և իր ներդրումն ունենալու համալսարանի զարգացման գործում:

Մեր ուսանողներին պետք է ապահովենք ոչ միայն բարձրորակ կրթություն ստանալու, այլև աշխատաշուկայում պահանջված գործնական կարողություններ ու հմտություններ ձևավորելու հնարավորություններով: Իրանք պետք է պատրաստ լինեն ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու, նորարարական մտածողություն դրսևորելու և մասնագիտական մարտահրավերներին արդյունավետորեն արձագանքելու:

Առանձնահատուկ ուշադրություն ենք դարձնելու հետազոտական գործունեության զարգացմանը, կրթության և հետազոտության փոխկապակցմանը, ինչպես նաև ազգային ու միջազգային համագործակցության ընդլայնմանը: Մեր նպատակն է համալսարանը նորովի դիրքավորել որպես կրթական նորարարությունների, գիտական մտքի և մասնագիտական զարգացման առաջատար կենտրոն:

Որպես այս համալսարանի շրջանավարտ՝ ես խորապես գիտակցում եմ նրա պատմության, ավանդույթների և արժեքների նշանակությունը: Միաժամանակ համոզված եմ, որ այդ ամուր հիմքի վրա մենք կարող ենք կառուցել ժամանակակից, բաց, հետազոտահեն և մրցունակ համալսարան:

Արաքսիա Սվաջյան
ՀՊՄՀ ղեկավարի
պաշտոնակատար

ԱՐԱՔՍԻԱ ՍՎԱՋՅԱՆԸ՝ ՀՊՄՀ ՌԵԿՏՈՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԱՐ

Մանկավարժական համալսարանի Հոգաբարձուների խորհրդի արտահերթ նիստի քվեարկության արդյունքներով ՀՊՄՀ ղեկավարի ժամանակավոր պաշտոնակատար է ընտրվել Արաքսիա Սվաջյանը:

Նախադպրոցական կրթության ոլորտներում իրականացվող աշխատանքների շարունակություն, հետազոտական գործունեության զարգացում:

Նորանշանակ ղեկավարի ժամանակավոր

Հոկտեմբերի 19-ին Գիտական խորհրդի արտահերթ նիստում նորանշանակ ղեկավարի ժամանակավոր պաշտոնակատար, ՀՊՄՀ Հոգաբարձուների խորհրդի անդամ Արաքսիա Սվաջյանին ներկայացրեց ԿԳՄՍ նախարար, ՀՊՄՀ Հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ Ժաննա Անդրեասյանը:

Նախարարը խոսեց Արաքսիա Սվաջյանի՝ կրթության ոլորտում ունեցած փորձառության, երկարամյա աշխատանքի և Մանկավարժական համալսարանի հետ սերտ համագործակցության մասին՝ դրանք համարելով բուռն ղեկավարելու կարևոր նախապայման:

ԿԳՄՍ նախարար Ժաննա Անդրեասյանը միաժամանակ ընդգծեց՝ համալսարանը, նախարարությունը և Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեն շարունակելու են համատեղ աշխատել կրթության բարեփոխումների համատեքստում:

Արաքսիա Սվաջյանը շնորհակալություն հայտնեց վստահության համար՝ մատնանշելով երեք ուղղություն, որոնց վրա կենտրոնացնելու է ուշադրությունը՝ բուհական կրթության որակի բարելավում, հանրակրթության և

պաշտոնակատարը վստահ է՝ բարդ, բայց արդյունավետ ճանապարհ է սպասվում բոլորին:

Նախարարը շնորհակալություն հայտնեց Լիլիթ Մկրտչյանին՝ համալսարանի համար կարևոր ժամանակահատվածում բուհի բնականոն գործունեությունն ապահովելու համար, միաժամանակ շնորհավորեց նրան՝ Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի նախագահի տեղակալի պաշտոնում նշանակվելու կապակցությամբ: Ժաննա Անդրեասյանն ընդգծեց բարձրագույն կրթության բարեփոխումները որպես Կառավարության ծրագրի կարևոր ուղղություն և փաստեց, որ Լիլիթ Մկրտչյանը լինելու է այդ թիմի կարևոր անդամներից մեկը՝ նոր պաշտոնում շարունակելով իր ներդրումն ունենալ նաև երկրի մյուս բուհերի զարգացման գործում:

Լիլիթ Մկրտչյանը շնորհակալություն հայտնեց նախարարին, համալսարանի աշխատակիցներին և ուսանողներին՝ իրեն վստահելու համար, և կարևորեց յուրաքանչյուրի ներդրումը համալսարանի բնականոն գործունեության ապահովման, առաջընթացի գործում:

ԱՐՈՎՅԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ ՊԱՏԳԱՄՆԵՐՈՎ

Հոկտեմբերի 15-ը Խաչատուր Աբովյանի ծննդյան օրն է: Հայ նոր գրականության հիմնադիր, մեծ մանկավարժ, լուսավորիչ Խաչատուր Աբովյանի անունն է կրում Երևանում գտնվող Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանը, որը 1948 թվականին՝ Աբովյանի անհայտացման 100-ամյակի կապակցությամբ և նրա հիշատակը հավերժացնելու նպատակով ՀԽՍՀ Մինիստրների սովետի որոշմամբ անվանակոչվել է Խաչատուր Աբովյանի անունով: Այդ օրից անցել է 78 տարի, և մեզ համար մեծ հպարտություն ու պատիվ է աշխատել այդ սուրբ անունը կրող բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում, որտեղ շարունակվում են աբովյանական դասերը, և աբովյանական խորախորհուրդ պատգամներից ամեն սերունդ իր հունձքն է քաղում:

Աբովյանի դասերն այսօր էլ արդիական են և մեզ պարտավորեցնում են ամենայն պատասխանատվությամբ վերաբերվել ուսուցիչների պատրաստման առաքելությանը:

Աբովյանի ժամանակից սկսած մենք ապրում ենք Աբովյանով, որի փայլալից երազանքներն այսօր իրականություն են դարձել և մեզ համար ուղենիշ են նրա արժեքավոր մանկավարժական հայացքները, որով սերունդներ են դաստիարակվում:

Մեծ աշխարհընկալման տեր անհատականություն էր նա, մեծ մանկավարժ, որ հոգևոր սնունդ էր առել եվրոպական դասական մանկավարժությունից, և հենց նրան էր վիճակված ճեղքելու ժամանակի խավարամիտ մտածողության պատնեշը և ստեղծելու մանկավարժական մի ամբողջական համակարգ՝ միաժամանակ դառնալով հայ իրականության անգերազանցելի մանկավարժ:

«Անկասկած, մինչև հիմա Անդրկովկասը չի տեսել այնպիսի մի ուսուցիչ, որն այնպես սիրով ու զոհաբերությամբ նվիրված լինի մանուկների դաստիարակության գործին, ինչպես որ Աբովյանն է...»-ասել է Կարլ Կոխը:

Աբովյանի կյանքը մաքառում եղավ, բայց նա կարողացավ իր ժողովրդին «առաջնորդել դեպի ազատ ու գեղեցիկը, լուսավորն ու բարձրը»:

Մեծ լուսավորչի գաղափարներն ու մարգարեկան խոսքերը այսօր էլ դասեր են նոր սերնդի համար՝ մերօրյա պատվիրաններ. «Դուք իրար սիրեցեք, դուք է՛ն աշխարհի ծնունդն էք, է՛ն ազգի զավակը, որ աշխարհը ամենայն զարմացրել է ու կզարմացնի», «Շունչդ տո՛ւր, հոգիդ, բայց հայրենիքդ մի՛ տար թշնամեաց ու անաշխարհիկ ընկնիլ սարէսար, լինի՛լ ծառայ օտարաց կամ գերի անճար»:

Խաչատուր Աբովյան

Առանց լեզվի ոչ անհալը, ոչ էլ ժողովուրդը ի վիճակի չեն իրենց մարքերն ու զգացմունքները հաղորդել ուրիշներին և հարկապես ապագա սերնդին:

Ուսուցիչը պետք է կարողանա մարտդ սանի սրտում բորբոքել սրբազան և ազնիվ, կրոնական և բարոյական զգացմունքներ և օգնի նրան՝ ունենալու ճիշդ հայացք շրջապարի մասին և ըստ հնարին, լրիվ գաղափար այն մասին, ինչ ինքը անում է:

Լեզվի մեջ, ինչպես մաքուր հայելու մեջ, ցոլանում է մի ազգի առանձնահատկությունը, նրա կուլտուրան, մինչև անգամ նրա քաղաքական վիճակը:

COP 17-ի շրջանակներում

Հոկտեմբերի 19-30-ը Հայաստանում կազմակերպված COP 17-ի շրջանակներում հանդես եկավ նաև Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանը, որտեղ մեր դասախոսները և ուսանողները մասնակցեցին տարբեր նիստերի ու քննարկումների, ներկայացրին ոլորտային զեկուցումներ:

Մարգահամերգային համալիրում ՀՊՄՀ տաղավարը ներկայացնում էին Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի և Նախադպրոցական մանկավարժության և մեթոդիկաների ամբիոնի դասախոսները և ուսանողները:

«Էկոկրթություն - կենսաբազմազանություն» պանելային քննարկումների ընթացքում մոդերատորը դեկան Սիրինե Շողերյանն էր, իսկ որպես բանախոսներ հանդես եկան պրոֆեսոր Սամվել Պիպոյանը, մ.գ.թ., դոցենտ Արմինե Մանուկյանը, մ.գ.թ., դոցենտ Արմեն Աջամոլյանը, ա.գ.թ., դոցենտ Մարիետա Մուրադյանը, գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր մ.գ.թ., դոցենտ Սամվել Կորյանը:

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սամվել Պիպոյանի զեկուցումը վերաբերում էր Հայաստանի ձկնաշ-

ներկայացրեց կենսաբազմազանության գնահատման ընթացքում հավաքագրված տվյալների մշակման և քարտեզագրման համար կիրառվող ծրագրային միջոցները:

ՀՊՄՀ Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի ասիստենտ Վարդուհի Հովհաննիսյանը և Երևանի Ռ. Աբաջյանի անվան հմ. 147 հիմնական դպրոցի աշխարհագրության ուսուցչուհի Անուշ Աբրահամյանը և նույն դպրոցի սովորողները ներկայացրին «Կլիմայական արկղիկ»-ի ուսումնական նյութերը, անցկացրին խաղ-վիկտորինա:

Նախադպրոցական մանկավարժության և մեթոդիկաների ամբիոնի վարիչի ժամանակավոր պաշտոնակատար, մ.գ.թ., դոցենտ Արմինե Մանուկյանը և մի խումբ մագիստրոսներ անցկացրին էկոլոգիական քվեստ խաղ՝ «Բնության փոքրիկ հետազոտողները» և առցանց էքսկուրսիա նախակրթարանի սաների հետ՝ «Բացահայտում ենք բնության աշխարհը» խորագրով:

ՄԱԿ-ի Կենսաբազմազանության համաժողովի (COP17) շրջանակներում Երևանի քաղաքապետարանը Երևանի 2750-ամյակի այգում կազմակերպել էր «Քաղաքային կենսաբազմազանության

Մեզ հետ զրուցում ՀՊՄՀ Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի դեկան, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Սիրինե Շողերյանը, որը մասնակցել է Կանաչ

կենսաբանության ուղղությամբ: Նա ընդգծում է, որ սինթետիկ կենսաբանությունը նոր ուղղություն է աշխարհում: COP 17-ին ընդառաջ, մայիսին, Նա Մոնրեալում մասնակցել է վերոհիշյալ ուղղությամբ

և Կապույտ գոտիների պանելային նիստերին ու քննարկումներին, կարևորեց

գիտնական փորձագետների աշխատաժողովին, որտեղ քննարկել են թեմատիկ գործողությունների պլանը, սահմանել սինթետիկ կենսաբանության հնարավոր դրական և բացասական ազդեցությունները կենսաբազմազանության վրա:

30 փորձագետների կողմից Կանաչ-կապույտ ստորագրված փաստաթուղթը հետագայում ուղարկվել է ՄԱԿ-ի տեխնիկական խորհուրդ, և փաստաթուղթն այս օրերին հայաստանյան համաժողովում քննարկվելու և հաստատվելու է առավել ընդլայնված տարբեր աշխատանքային խմբերում, որպեսզի վերջնական տեսքի բերվի:

Փորձագետը կարևորեց սահմանային լաբորատորիաներ և սարքավորումներ ունենալու անհրաժեշտությունը, որպեսզի որևէ երկրից ներմուծում անելիս անմիջապես սահմանին ուսումնասիրություն արվի և տեղում որոշվի՝ արդյո՞ք դա գենետիկորեն մոդիֆիկացված օրգանիզմից է ստացված, թե ոչ:

«Այդ ուղղությամբ քննարկումներ են ընթանում, հուսանք, որ ֆինանսավորում կլինի առաջիկայում այդպիսի լաբորատորիաներ ձեռք բերելու համար,- ասում է փորձագետը:- Ինչ վերաբերում է COP 17 համաժողովին, բարձր մակարդակով է կազմակերպված և ոլորտային լայնամասշտաբ քննարկումներ են անցկացվում մասնագետների կողմից: Մենք ունենք լավ մասնագետներ, որոնք մասնակցում են այդ քննարկումներին տարբեր ուղղություններով՝ սնունդ, առողջապահու-

խարհին և նրա ձևափոխման պատճառներին: Տաղավարում ներկայացված էին այդ թեմայով գրքեր:

Արմեն Աջամոլյանի զեկուցումը վերաբերում էր կենսաբազմազանության գնահատման գործում երկրատեղեկատվական և տեխնիկական միջոցների կիրառմանը: Այդ համատեքստում նա անդրադարձավ երկրատեղեկատվական համակարգերի հնարավորություններին կենսաբազմազանության ուսումնասիրության, գնահատման, մոնիթորինգի և քարտեզագրման գործում:

Նա ներկայացրեց հեռազննման և արբանյակային տվյալների կիրառումը կենսաբազմազանության գնահատման գործում, այնուհետև կենսաբազմազանության գնահատման համար այլ տեխնիկական միջոցների վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչպիսիք են տեսախցիկ-թակարդները, նավիգացիոն համակարգերը, անօդաչու թռչող սարքերը և դրանց կիրառման հնարավորություններն երկրորդ օրինակների միջոցով:

Արմեն Աջամոլյանը միաժամանակ

գոտի»: Հոկտեմբերի 27-ին այստեղ Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի կենսաբանության, քիմիայի և նրանց դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի կողմից կազմակերպվել էր «Կենսաբազմազանության ժամանակակից հիմնախնդիրները» աշխատաժողովը: Այս միջոցառման ընթացքում զեկուցումներով հանդես եկան բակալավրիատի «Կենսաբանություն-քիմիա» մասնագիտության առաջին կուրսի ուսանողներ Լիլիթ Գևորգյանը, Բելա Եղյանը, Ժաննա Օհանջանյանը և մագիստրատուրայի «Կենսաբանություն» մասնագիտության առաջին կուրսի ուսանողուհի Մերի Աբրահամյանը: Զեկուցվող թեմաները տարբեր էին և առնչվում էին հնագույն ԴՆԹ-ի միջոցով օրգանիզմների կարգաբանական պատկանելության վերականգնման, բնության ու մարդու համար կենդանիների նշանակության, Սևանա լճի ու նրա ձկնաշխարհի պահպանության հիմնախնդիրներին, Արարատյան օրդան կարմրիի նշանակության ու կենսաբանության հարցերին:

ներկա համաշխարհային աշխատաժողովը և այն հանգամանքը, որ մեր երկիրը երկու տարի շարունակ նախագահելու

COP17-ի աշխատանքները:

Սիրինե Շողերյանը ՄԱԿ-ի կողմից ընտրված փորձագետ է, Հայաստանից միակ ընտրված գիտնականը սինթետիկ

թյուն, սինթետիկ կենսաբանություն, կլիմա, ջրային ռեսուրսներ, անտառներ և այլն»:

Ամփոփվեց «Ուսանողական տուրիզմ» միջազգային նախագիծը

Մանկավարժական համալսարանում ավարտվեց «Ուսանողական տուրիզմ» միջազգային դպրոցի ծրագիրը «Արտ-խորասուզում. արվեստ, նորաձևություն և ստեղծարար ոլորտ» խորագրով: Հոկտեմբերի 12-16-ը համալսարանում ՀՀ և ՌԴ տարբեր բուհերի ուսանողները մասնակցեցին կրթական, մշակութային և ստեղծագործական նախագծերի: Միջազգային դպրոցին մասնակցում էր 41 ուսանող՝ 20-ը՝ ՌԴ տարբեր բուհերից, 14-ը՝ ՀՊՄՀ-ից, 7-ը՝ Ռուս-հայկական (սլավոնական) համալսարանից, 3-ը՝ Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանից:

Ռուսաստանի Դաշնության տարբեր բուհերի ուսանողները 5 օր Հայաստանում էին «Ուսանողական տուրիզմ» կրթական-մշակութային-ճանաչողական ծրագրով:

Ամփոփելով «Բարև Երևան. որտեղ անցյալը հանդիպում է ներկային» խորագրով նախագիծը՝ ուսանողները ներկայացրին 5-օրյա հազեցած էքսկուրսիոն հանդիպումները, որի ընթացքում 5 բանալիով բացեցին դեպի Հայաստանի մայրաքաղաքի հոգին տանող դռները՝ բացահայտելով Երևանի հմայքն ու գեղեցկությունը:

Ի տարբերություն դասական էքսկուրսիաների՝ ուսանողական երթուղին ընթացավ հետաքրքիր ու նպատակային նախագծերի իրականացմամբ՝ պրակտիկայի ու փորձի, գործնական հմտությունների ձեռքբերմամբ, վարպետության դասերի մասնակցությամբ: Առաջին օրը բացահայտեցին մայրաքաղաքի ճարտարապետությունը՝ եղան Հանրապետության հրապարակում, Կասկադում, Մարգահամերգային համալիրում, երկրորդ օրը առավել քան հազեցած էր՝ Կոմիտասի անվան թանգարան-ինստիտուտ, Կոմիտասի անվան պետական

սեցին այն ամենի մասին, ինչ տեսան և սովորեցին, գնահատեցին Տուրիզմի աշխանային դպրոցի մասնակիցների կարողունակությունները, որոնցից առանձնահատուկ կարելի է ընդգծել ուսանողների համար ստեղծված հագուստներն ու ատրիբուտները՝ հայկական ազգային տարրերով, ինչպես նաև իրենց ուժերով նորաստեղծ կայքը:

Ինչպես արտահայտվեցին դպրոցի առաջնորդները՝ քաղաքն իրենց ափի մեջ առան՝ ոչ միայն տեսան, այլև զգացին...

Իսկ հրաժեշտը տխուր էր. դարավոր բարեկամության թելերով կապված երկու երկրների ուսանող երիտասարդները ստեղծեցին ու ամրացրին միջմշակութային կապերը, ձեռք բերեցին նոր ընկերներ:

Այս անգամ «Ուսանողական տուրիզմ» միջազգային դպրոցի ծրագրի առանցքում ստեղծարար ոլորտներն էին՝ լուսանկարչություն, տեսանկարահանում, դիզայն, նորաձևություն, որի ընթացքում ուսանողներն ուսումնասիրեցին հայկական մշակութային ժառանգությունը, իրենք էլ մշակեցին սեփական ստեղծագործական նախագծերը:

Միջազգային դպրոցի մասնակիցներին ողջունեց ՀՊՄՀ գիտության գծով պրոռեկտոր Մարիամ Իսախյանը. «Այսօր մենք ավարտում ենք «Արվեստի մեջ խորասուզում. արվեստ, նորաձևություն և ստեղծարար արդյունաբերություններ» միջազգային դպրոցի աշխատանքը, որն այս օրերի ընթացքում միավորեց Հայաստանի և Ռուսաստանի բուհերի ուսանողներին՝ ստեղծագործական որոնումների, մասնագիտական շփման և միջմշակութային երկխոսության նոր հնարավորություններ բացելով»:

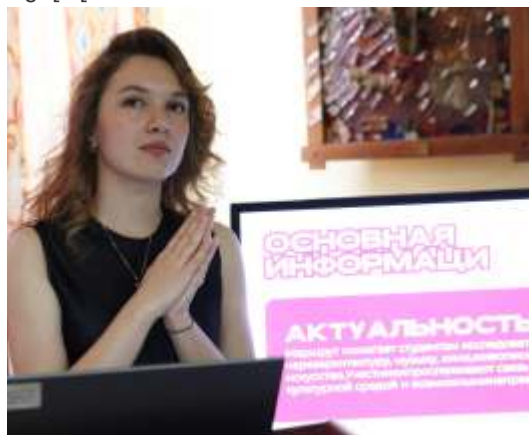
զեր, հետաքրքիր բացահայտումներ և միասին սկսած գործը շարունակելու ցանկություն: Մեր դպրոցի թեման՝ արվեստը, նորաձևությունը և ստեղծարար արդյունաբերությունները, ձեռք հնարավորություն ընձեռեց նորովի դիտարկելու ժամանակակից երիտասարդության ստեղծագործական ներուժը: Համոզված եմ, որ վարպետության դասերը, համատեղ նախագծերը և ստեղծագործական մասնագիտությունների ներկայացուցիչների հետ շփումը օգնեցին ձեռք բացահայտելու ձեր կարողությունները, փոխանակվելու գաղափարներով և զգալու, թե որքան հետաքրքիր բաներ են ծնվում համագործակցության արդյունքում»:

Մարիամ Իսախյանը խոսեց աշխանային դպրոցի առանձնահատկությունների մասին՝ այն միավորում է տարբեր համալսարանների և մշակութային միջավայրերի երիտասարդների, նաև վստահեցրեց՝ Ռուսաստանի Դաշնությունից եկած մասնակիցները նոր գիտելիքների հետ միասին իրենց հետ Հայաստանից կտանեն ջերմ հիշողություններ մեր երկրի, նրա հյուրընկալության և մարդկանց մասին:

Պրոռեկտորն իր երախտագիտությունը հայտնեց ծրագրի համակարգող Հյուսիսկովկասյան դաշնային համալսարանին, Ռուսաստանի Դաշնության գիտության և բարձրագույն կրթության նախարարությանը՝ այն նախաձեռնություններին աջակցելու համար, որոնք ստեղծում են ակադեմիական շարժունության, ստեղծագործական զարգացման և միջազգային երիտասարդական կապերի ամրապնդման իրական հնարավորություններ:

Նա հաջողություններ մաղթեց Կալինինգրադում կայանալիք «Ուսանողական տուրիզմ-2026» ամփոփիչ միջազգային համաժողովին և մասնակիցներին:

Պրոռեկտորն ընդգծեց՝ Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանը մշտապես իր հյուրընկալ դռները կբացի նոր հանդիպումների ու գաղափարների առաջ և բոլորին մաղթեց հաջողություններ ուսման մեջ, ստեղծագործական ոգեշնչում, մասնագիտա-

երաժշտական կոնսերվատորիա, Մալխազ ջազ ակումբ:

Երևանյան երթուղու երրորդ օրը ուսանողների հետաքրքրության օրակարգում կինոն և մուսիմեդիան էր, չորրորդ օրը՝ դիզայնը, իսկ Էրեբունի թանգարան-ամրոցում և Հայաստանի ազգային պատկերասրահում ծանոթացան մեր դարավոր պատմությանն ու ազգային մշակութային նվաճումներին:

Նորաձևության ժամանակակից միտումներին ծանոթացան Շարամբեյանի անվան ժողովրդական արվեստների և այլ թանգարաններում:

Ամփոփիչ հանդիպմանը Ռուսաստանյան բուհերի ուսանողները ներկայացրին կրթական ծրագրերի ներքո իրականացրած աշխատանքները՝ ստեղծարար, մշակութային, մասնագիտական հանդիպումների 5 օր, 5 բանալի, 1 նախագիծ, և բազմաթիվ բացահայտումներ Հայաստանի մայրաքաղաք Երևանի երեկվա, այսօրվա ու վաղվա օրվա համատեքստում:

Հոկտեմբերի 16-ին ամփոփեցին արդյունքները. խո-

րոռեկտորն ընդգծեց՝ Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի համար մեծ ուրախություն և պատիվ է՝ կրկին դառնալ տաղանդավոր, նախաձեռնող և ստեղծագործ երիտասարդների հանդիպման հարթակ, ինչպես նաև հաճելի է արդեն երրորդ անգամ հյուրընկալել «Ուսանողական տուրիզմ» ծրագրի մասնակիցներին և տեսնել, թե ինչպես է այս բարի ավանդույթը տարեցտարի ձեռք բերում ավելի ու ավելի մեծ նշանակություն՝ հարստանալով նոր գաղափարներով, տպավորություններով և մարդկային կապերով:

«Մեր հանդիպման սկզբում ես ձեզ մաղթեցի արդյունավետ օրեր, ստեղծագործական եռանդ և անմոռանալի տպավորություններ: Այսօր ուզում եմ հավատալ, որ այդ ամենը դարձել է ձեր փորձառության մի մասը, իսկ Հայաստանում գտնվելը ձեզ պարզեցել է ոչ միայն նոր գիտելիքներ և մասնագիտական հմտություններ, այլև շատ ավելի արժեքավոր բան՝ նոր ընկերներ, վառ հույ-

կան աճ և վստահություն սեփական ուժերի նկատմամբ:

«Այսօր բոլորս էլ հեշտ ժամանակներ չենք ապրում, ուստի ցանկանում եմ բոլորիս խաղաղություն, բարություն և այն ամենը, ինչ կազմում է գիտելիքի էությունը, որը մեր երիտասարդության ապագան և մեր աշխարհն ավելի լավը կդարձնի», - ամփոփեց Մարիամ Իսախյանը:

ՀՊՄՀ միջազգային բաժնի աշխատող Աննա Հախումյանը վստահեցրեց՝ ՀՊՄՀ-ն Հայաստանի ոգին է, արդեն երրորդ անգամ իրականացվող այս կրթական, մշակութային ծրագրի ու արժեքների միջև չի կարող լինել որևէ պատնեշ, որովհետև այս միջմշակութային ծրագրի մասնակիցների միջև բոլոր կամուրջները հայկական քարով են կառուցված:

ԱՊՀ 5 երկրների միջև իրականացվող այս նախագծի հերթական կանգառը Երևանն էր, որտեղ իրականացված ճանաչողական հանդիպումներն ու այցերը մասնակիցների հոգում գեղեցիկ հուշեր ամբարեցին, մասնագիտական գիտելիքներ ու նոր հմտություններ:

Սիլվա Ասրյան

ՀՊՄՀ ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏՆԵՐԸ

Իմ գրուցակիցը ՀՊՄՀ շրջանավարտ, ՀՊՄՀ Գիտական գրադարանի տնօրեն Տիգրան Պետրոսյանցն է: Հետաքրքրությամբ լսում եմ նրա կյանքի ու գործունեության պատմությունը, ծանոթանում մարդկային մի ճակատագրի, որը բազում թելերով կապվել է Մանկավարժական համալսարանի հետ՝ ամենօրյա նվիրումով վերաբերվելով այն ամենին, ինչը կապված է գրքի հետ: Վերջինիս կյանքը անհնար է պատկերացնել առանց նրա ստեղծած գրքերի, որոնց մեջ գերիշխում են պատմավեպերը՝ հայի ու հայ ժողովրդի պատմության կորուստի ու հաղթանակի էջերով:

Տիգրան Հրաչյայի Պետրոսյանցը 2009 թվականին աշխատանքի է հրավիրվել Մանկավարժական համալսարան որպես Գիտական գրադարանի տնօրեն: Գրադարանը 2012-2019 թվականներին, կարելի է ասել, համալսարանի ամե-

վերադառնալուց հետո աշխատանքի ընդունվում Ապարանի «Ծաղկունք» թերթում, ապա 1972-ին ընդունվում Մանկավարժականի հեռակա ուսուցման համակարգի գրադարանային բաժին:

Հայրեր և որդիներ «պայքարում» նա հայտնվել էր Էջմիածին քաղաքում, որտեղ ապրած տարիները համարում է իր կյանքի լավագույն տարիները. գյուղական փոքր ու նեղ միջավայրից հետո Էջմիածինը նրան տվեց ծանոթությունների լայն շրջանակ. 13 տարեկանում նա այստեղ է ծանոթացել Վազգեն Վեհափառի հետ և բարեկամացել ու շփվել մինչև նրա մահը, այդ տարիներին է ծանոթացել նաև անվանի բանաստեղծներ Հովհաննես Ծիրագի և Պարույր Սևակի հետ: Էջմիածինը նրա կյանքում բացառիկ դերակատարություն է ունեցել, ստիպել աշխատել: 1967-68 թվականներից արդեն

ԳՐՔԻ ՀԱՆԴԵՊ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔՆ ԱՐԺԵՎՈՐՈՂ ՄԱՐԴԸ. ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ

նաեռուն ու ամենաակտիվ վայրն էր. ընթերցասրահում երբեմն հերթեր էին գոյանում, բայց վրա հասած թագավարակը հետ մղեց հասարակության գիրք ընթերցելու պահանջն ու ցանկությունը՝ մարդկանց զամեղով համացանցին: Հենց այդ ակտիվ տարիների արդյունքում էլ ծնվեցին «Լավագույն ընթերցող» և «Չորեքշաբթի» գրական ակումբ նախաձեռնությունները:

Եթե ժամանակի մեջ հետ գնանք՝ Պետրոսյանցի կյանքի ու գործունեության էջերը թերթելիս շատ բացահայտումներ կանենք: 1968 թվականին նա Էջմիածին N°1 դպրոցն ավարտել է գերազանցության դիպլոմով, իսկ Ապարանից Էջմիածնում հայտնվել է հոր հետ տարածայնությունների պատճառով. նա այդպես էլ չընդունեց ծնողների կողմից իրեն տրված Վիկտոր անունը, որը խորհրդային տարիներին, իշխող գաղափարախոսության պայմաններում, դժվար էր փոխել, բայց իր հողվածքների ու գրքերի տակ «Վիկտոր» անվան կողքին գրում էր Հայագն (հայ ազգի նվիրյալ), ավելի ուշ՝ Տիգրան, մինչև, տարիներ հետո, դատարանի որոշումով կարողացավ անվանափոխություն անել և «ազատվել» իրեն այնպես կաղապարող Վիկտոր անունից: Նա հորը հարցնում էր՝ ինչու իր անունը Հրաչյա է, իսկ տղային կոչել է Վիկտոր:

Դպրոցն ավարտելուց հետո դիմում է ԵՊՀ-ում նոր բացված Պատմության ֆակուլտետի հնագիտության բաժնին, որտեղ կարող էր հագուրդ տալ իր նախասիրություններին: Որպես ազատ շարադրություն՝ իր «Մամախաթուն» գրքից մի հատված է ներկայացնում, սակայն մեծ մրցույթի (1500 դիմում 15 տեղի համար) և 1 քննությամբ մեղալակրին չընդունելու պատրվակով նրան դուրս են թողնում Երևանի պետական համալսարանից՝ գնահատելով «4»:

Համադասարանցիների մեծ մասն ընդունվել էր Մանկավարժական ինստիտուտ, և ինքն էլ որոշում է նրանց հետ մասնակցել դասերին: Չէր դիմել կամ ընդունվել, բայց նրանց հետ դասի է նստում գրադարանագիտության բաժնում, որը ներառում էր նաև մատենագիտություն: Այդպես մինչև երկրորդ կուրս: Եվ որևէ դասախոս չէր հարցնում, թե ինքն ուսանող է արդյոք: Կուրսում բոլորն աղջիկներ էին, բացի երկու տղայից:

Այսպես Տիգրան Պետրոսյանցը հայտնվում է Մանկավարժականում և իր հետագա կյանքն էլ կապում այս բուհի հետ:

1968 թվականին կամավոր մեկնում է բանակ, 1970-ին

սկսել է աշխատել տարբեր գրքերի ստեղծման վրա և այսօր արդեն ունի տպագրված 69 գիրք: Տպագրել է 150 գիտական հոդված, իսկ երկու գիրք գրեթե պատրաստ են տպագրության:

Հայրենասիրական մղումներից ելնելով՝ Տիգրան Պետրոսյանցը տարիներ առաջ ստեղծել է ընդհատակյա կազմակերպություն, տարածել թուղթիկներ, փոխել Ռուշկինի տողերը.

Արում եմ ձեզ և ձեր լեզուն, և ձեր ազգը անիծյալ,

Ո՛վ հյուսիսի անարգ տերեր, խոսքի, մտքի բռնակալ:

1967 թվականին էր դա, ազգային վերածնունդ, ցույցեր, եղենի հուշարձանի բացում...15 տարեկանում նա կարդացել էր Հայաստանին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերն ու հողվածները՝ Լենինից մինչև Մոսկվայի ու Կարսի պայմանագրեր, և ուսումնասիրությունների արդյունքում հասկացել, որ Արարատյան դաշտը հայաթափվել է ռուսների կողմից՝ արևելքին տիրելու նպատակով...

1988-ի ազգային զարթոնքին ակտիվ գործունեություն է ծավալել՝ ստեղծելով Հայաստանի Թագավորական կուսակցություն, որին անդրադարձել է նաև «Կոմունիստ» թերթը, որը գրել է՝ Վիկտոր Պետրոսյանցի կուսակցությունը ֆանտազիայի ժանրից է... Այդ կուսակցության կողմից էլ Տիգրան Պետրոսյանցն ընտրվել է Ապարանի շրջկոմի պատգամավոր:

Թերթի պատասխանատու քարտուղար, Ապարանի Վարդենիկ գյուղի միջնակարգ դպրոցի տնօրեն, շրջկոմի կուլտուրայի բաժնի վարիչ... Տիգրան Պետրոսյանցի գործունեությունը բնութագրող տարիներ, որոնց ընթացքում, սակայն, նա մշտապես հակադրվել է կոմունիստական գաղափարախոսությանը՝ հավատարիմ մնալով իր սկզբունքներին ու աշխարհայացքին:

Այսպես նա թողեց հայրենի Ապարանը և հայտնվեց Երևանում, որտեղ 1997-ին աշխատանքի նշանակվեց որպես Հուշարձանների պահպանության հայկական ընկերության գիտական քարտուղար:

Հետադարձ հայացքի մեջ Տիգրան Պետրոսյանցը 1988-ին դիմում է Մանկավարժական և մրցութով ընտրվում գրադարանագիտության և մատենագիտության ամբիոնի դասախոս:

Ազգային զարթոնքի տարիներին նա Ստեփանակերտում էր, 1992-93 թվականներին մասնակցում է պատերազմական գործողություններին, իսկ հետագայում որպես կապիտան

մնում Հայոց ազգային բանակում մինչև 1995 թվականի հունվարի 28-ը:

Բանակում գնդի հրամանատարի տեղակալ, ապա բրիգադի, կորպուսի հրամանատարի տեղակալ Տիգրան Պետրոսյանցին Երևան վերադառնալուց հետո, 1998-ին, առաջարկում են շարունակել ծառայել բանակում՝ ՊՆ-ի կառույցում դաստիարակչական աշխատանքների գծով վարչության բաժնի պետ, ապա վարչության պետի տեղակալ, փոխնախարարի աշխատակազմի ղեկավար:

2002-ին ավարտում է ծառայությունը փոխգնդապետի աստիճանով:

2003-ից 2009 թվականը նա եղել է «Նիզ-Ապարան» հայրենակցական կազմակերպության նախագահի տեղակալ, գործադիր տնօրեն:

Հասարակական-քաղաքական ակտիվության այդ տարիներին նա մշտապես սերտ կապեր է ունեցել հարազատ բուհի հետ: Եվ ահա 2009-ին հրավիրվել է բուհ աշխատանքի և մինչև այսօր աշխատում է որպես ՀՊՄՀ Գիտական գրադարանի տնօրեն, և ինչպես ինքն է ձևակերպում, ապահովում է համալսարանի դասախոսական կազմի և ուսանողների ընթերցելու ցանկությունների պահանջը:

«Լավ ժամանակներ ենք ունեցել, երբ ուսանողները շատ էին կարդում: Ընթերցասրահը երբեմն չէր տեղավորում բոլորին և դրսում սպասում էին», - փաստանքով նկատում է նա և հավելում՝ այսօր շատերը գտնում են, որ գիրք կարդալու պահանջ այլևս չկա, պետք է բավարարվել էլեկտրոնային ընթերցանությամբ:

Գրքի ու գրականության հանդեպ սերը Տիգրան Պետրոսյանցին առաջնորդում է մի կարգախոսով՝ տարեկան տպագրել 1 գիրք և 1 գիտական հոդված: Առաջիկայում տպագրության կներկայացնի «Մեհեր», որը կլինի 70-րդ գիրքը, համակարգային շարվածքով պատրաստ է նաև «Փիլարտոս Վարաժունի» գիրքը:

Գրադարանում նա խնամքով պահում է գրադարանի մասին տարբեր կարծիքներ և հողվածներ պարունակող մատյանը, որտեղ գրքի հանրահոշակումն ու գրքի հանդեպ վերաբերմունքը շարունակում են մնալ արդիական՝ նոր՝ բարձր տեխնոլոգիաների ժամանակի ու տարածության սահմաններում:

Սիլվա Ասրյան

Իսկական ուսուցիչը պատրաստում է բազում ուսուցիչներ

2006 թվականին իր դռներն առաջին անգամ բացեց Աբովյան քաղաքի շախմատի դպրոցը: Աշխատանքի հրավիրվեց դպրոցի առաջին մարզիչ-մանկավարժը՝ Նորայր Հովհաննեսի Մովսիսյանը, որը 1978 թվականին ավարտել էր Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի Էսթետիկայի ֆակուլտետի «Գեղանկարչություն և գծագրություն» բաժինը: Նախկինում կերպարվեստի ուսուցիչ էր աշխատել Երևանի գեղագիտական կենտրոնում:

Շախմատի դպրոցին զուգահեռ Նորայր Մովսիսյանը շարունակում էր Տիգրան Պետրոսյանի անվան տուն-մարզադպրոցում աշ-

խատել որպես շախմատի մարզիչ, 1986 թվականից սկսած, նա արդեն պատրաստել էր իննգ տասնյակ առաջին կարգայիններ, եղել կանանց միջազգային գրոսմայստերներ Լիլիթ Մկրտչյանի, Նաիրա Մովսիսյանի առաջին մարզիչը, ՖԻԴԵ վարպետներ կրթած, ՀՀ աղջիկների առաջնությունների իննգ մրցանակակիրներ պատրաստած վաստակաշատ մարզիչն ու հանրապետական կարգի մրցավարը նաև մի շարք ցուցահանդեսների հեղինակ է, որտեղ ներկայացել է իր ստեղծած յուրօրինակ ի գրոցներով և կոլաժներով:

Աբովյանում Նորայր Մովսիսյանն աշխատում էր մեծ սիրով և նվիրումով: Նա ոչ միայն

կրթում էր երեխաներին, ապահովում էր սպորտային արդյունքներ, այլ նաև ուներ գլխավոր նպատակ՝ ստեղծել սովորողների այնպիսի բանակ, որի անդամները պետք է լինեին մեր կրթօջախի ապագա մարզիչ-մանկավարժները: Սիրելի ուսուցիչը դասերը վարում էր հետաքրքիր մեթոդաբանությամբ, սաները ընկալում էին նյութը՝ ոչ միայն մրցույթներում, խաղի ժամանակ գիտելիքը կիրառելու համար, այլ սովորում էին նաև թե ինչպես կարելի է պատկերավոր մատուցել նյութը, որոնք են նոր նյութի կարևոր մտքերը, ինչ անել, որ գիտելիքն ամրապնդվի գործնականում: Եվ ստացվեց, որոշ ժամանակ

անց դպրոցի մանկավարժների շարքերը սկսեցին համալրվել մեր իսկ սաները:

Նորայր Մովսիսյանը կազմեց և հրատարակեց «ՇԱԽՄԱՏ 1» և «ՇԱԽՄԱՏ 2» շտեմարանները, որոնցում զետեղված են շախմատային պարտիաներ, խնդիրներ, կոմբինացիաներ, էտյուդներ, հետաքրքիր հողվածներ, վերջնախաղեր տարամակարդակ ուսուցման համար: Այն սաները, որոնք սովորել են նրա խմբերում, սիրել և ընդմիշտ կապվել են շախմատին: իսկ Նորայր Մովսիսյանի համար առաջնայինը միշտ եղել է սանից ազնիվ, արդարամիտ, հայրենասեր և պարկեշտ մարդ ձևավորելը: Ցավոք այսօր նա

չկա, բայց կան նրա սաները, քանզի իսկական ուսուցիչը պատրաստում է բազում ուսուցիչներ կյանքում:

Նաիրա Մովսիսյան
Աբովյան քաղաքի
շախմատի դպրոցի տնօրեն

- Սվետլանա, որն է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի շրջանավարտի առավելությունը:

-Խնայատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի շրջանավարտի գլխավոր առավելությունը ոչ միայն մասնագիտական գիտելիքներն են, այլև այն արժեքները, մտածողությունն ու առաքելության գիտակցումը, որոնք նա տանում է իր հետ համալսարանից: ՀՊՄՀ-ն պարզապես կրթություն ստանալու վայր չէ. այն դարձնոց է, որտեղ ձևավորվում է մանկավարժի անհատականությունը, ամրապնդվում սերը հայոց լեզվի, գրականության, ազգային արժեքների և, ամենակարևորը, մարդուն և կրթության հանդեպ: Այստեղ սովորում ես ոչ միայն դասավանդել, այլև ոգեշնչել, ոչ միայն գիտելիք փոխանցել, այլև անհատ ձևավորել:

Որպես ՀՊՄՀ շրջանավարտ և այսօր արդեն գործող մանկավարժ՝ կարող եմ վստահ ասել, որ այս համալսարանի ամենամեծ առավելությունը նրա թողած հետքն է շրջանավարտի մասնագիտական ու մարդկային նկարագրի վրա: Չէ որ իսկական մանկավարժի հաջողությունը չափվում է ոչ միայն նրա գիտելիքներով, այլև այն սերունդներով, որոնց նա օգնում է բացահայտել իրենց ուժն ու հնարավորությունները:

ՀՊՄՀ շրջանավարտ լինելն ինձ համար պարզապես դիպում ունենալ չէ. դա պատկանելություն է մի մեծ ընտանիքի, որի առաքելությունը սերունդ կրթելն է, միտք ձևավորելն ու ապագա կերտելը:

- **Երբ ես ավարտել եմ ինչ տպավորություններ են ուղեկցում քեզ մինչև այսօր:**

-Համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժնի բակալավրի աստիճանն ավարտել եմ 2019 թվականին, նույն թվականին ընդունվել եմ այդ ֆակուլտետի մագիստրատուրան, որն էլ ավարտել եմ 2023 թվականին: Մինչև օրս ինձ ուղեկցում են համալսարանական տարիների ամենաջերմ ու լուսավոր հիշողությունները՝ առաջին քայլերի ոգևորությունը, դասախոսների փոխանցած գիտելիքներն ու արժեքները, ընկերներիս հետ կիսած անկրկնելի պահերը և այն մեծ երազանքը, որով սկսեցի իմ մասնագիտական ճանապարհը: 2014 թվականից սկսված իմ ճանապարհն ինձ համար պարզապես ուսանողական տարիների պատմություն չէ. այն ինքնաճանաչման, կայացման և իմ կոչումը բացահայտելու ճանապարհ էր: Այսօր, երբ արդեն գործող մանկավարժ եմ և ամեն օր շփվում եմ երեխաների աշխարհի հետ, ավելի խորությամբ եմ գիտակցում, թե որքան մեծ է իմ հարազատ համալսարանի դերը իմ մասնագիտական ու մարդկային ձևավորման գործում: Իմ մեջ մինչև այսօր կրում եմ այն հպարտության զգացումը, որ պատկանում եմ ՀՊՄՀ մեծ ընտանիքին: Եվ ամեն անգամ, երբ իմ աշակերտների աչքերում տեսնում եմ հետաքրքրություն, ոգևորություն ու սովորելու ցանկություն, զգում եմ, որ համալսարանում սկսված ճանապարհս շարունակվում է՝ արդեն իմ աշակերտների կյանքում:

ՀՊՄՀ-ն ինձ համար անցած տարիների գեղեցիկ հիշողություն չէ միայն. այն իմ մասնագիտական ինքնության մի մասն է, իմ սրտի հարազատ անկյունը և մի ճանապարհ, որը սկսվեց 2014 թվականին ու շարունակվում է մինչև այսօր:

-**Ո՞րն է ուսուցչի առաքելությունը և ինչպե՞ս ես դու իրականացնում այդ առաքելությունը:**

-Կարծում եմ՝ ուսուցչի առաքելությունը միայն գիտելիք փոխանցելը չէ. այն անհատ ձևավորելն է, երեխայի մեջ բարություն, ազնվություն, պատասխանատվություն և ինքնավստահություն սերմանելը, նրա հոգում սովորելու և բացահայտելու սեր արթնացնելը: Ուսուցիչը նա է, ով ոչ միայն սովորեցնում է կարդալ ու գրել, այլև օգնում է կարդալ աշխարհը, հասկանալ մարդուն և գտնել սեփական ճանապարհը:

Ես իմ առաքելությունն իրականացնում եմ՝ փորձելով յուրաքանչյուր աշակերտի մեջ

Առաքելությունն ու կոչումը բացահայտելու ճանապարհով Մեր հարցազրույցը ՀՊՄՀ շրջանավարտ Սվետլանա Դարբինյանի հետ

տեսնել անհատականություն, բացահայտել նրա ուժեղ կողմերը, խրախուսել ինքնուրույն մտածողությունն ու ստեղծագործականությունը: Ինձ համար կարևոր է, որ դասարանը լինի ոչ միայն գիտելիքի, այլև վստա-

մտածում ինքնուրույն և զարգանում որպես անհատ, ուսուցչի աշխատանքը իսկապես իմաստավորվում է: Ի վերջո, 21-րդ դարի կրթության հաջողությունը ոչ թե այն է, թե որքան արագ ենք մենք հարմարվում յուրա-

քանցյուր նոր փոփոխության, այլ այն, թե ինչպես ենք այդ փոփոխությունները ծառայեցնում մարդուն՝ պահպանելով կրթության մարդկային դեմքը:

- **Այսօր ուսուցիչ-աշակերտ-ծնող կապը ինչ-որ չափով խաթարվել է, որն էլ դաստիարակության հարցը մղել է հետին պլան: Ինչ ես կարծում՝ ուսուցումն ու դաստիարակությունը զուգահեռ ընթացող գործընթացներ չեն:**

-Իմ համոզմամբ՝ ուսուցումն ու դաստիարակությունը ոչ միայն զուգահեռ ընթացող գործընթացներ են, այլև միմյանց լրացնող ու փոխադարձաբար պայմանավորող երևույթներ: Կրթությունը չի կարող լիարժեք լինել, եթե գիտելիքի փոխանցումը չի ուղեկցվում մարդկային արժեքների ձևավորմամբ: Չէ որ մեր նպատակը միայն գիտելիքներով զինված սերունդ կրթելը չէ, այլև մտածող, պատասխանատու, բարեկիրթ ու մարդասեր անհատ ձևավորելը: Այսօր, իսկապես, ուսուցիչ-աշակերտ-ծնող կապը երբեմն կորցնում է իր ներդաշնակությունը: Երբ այս երեք կողմերի միջև բացակայում են վստահությունը, փոխադարձ հարգանքն ու համագործակցությունը, դաստիարակության գործընթացը դառնում է առավել բարդ: Սակայն, կարծում եմ, լուծումը մեղավորներ փնտրելը չէ, այլ միասնական դաշտ ստեղծելը, որտեղ ուսուցիչը, ծնողն ու աշակերտը գիտակցում են իրենց պատասխանատվությունը: Որպես մանկավարժ՝ ես հավատում եմ, որ դաստիարակությունը սկսվում է անձնական օրինակից, շարունակվում է ամենօրյա շփման մեջ և ամրապնդվում ընտանիքի ու դպրոցի համագործակցությամբ: Երեխան սովորում է ոչ միայն մեր, այլև մեր պահվածքից, վերաբերմունքից, արդարությունից ու դիմացիներին լսելու կարողությունից: Հետևաբար՝ ուսուցիչն ու ծնողը պետք է ոչ թե մրցակիցներ լինեն, այլ գործընկերներ երեխայի լավագույն շահը առաջնահերթ համարելով: Ես համոզված եմ՝ ուսուցումը զարգացնում է միտքը, դաստիարակությունը՝ հոգին, իսկ իսկական կրթությունը այս այս երկուսի համադրումն է: Մեր առաքելությունը ոչ միայն դասը սովորեցնելն է, այլև օգնելը, որ երեխան մեծանա որպես գիտակից, արժանապատիվ և իր և ուրիշների հանդեպ պատասխանատու մարդ:

-**Ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմամբ դասեր անցկացնում ես, սովորողների մտքի կենտրոնացումն ու ներգրավվածությունը դասին այդպես ավելի հեշտ է:**

- Այո, ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառումն իմ մանկավարժական աշխատանքում կարևոր տեղ ունի: Կարծում եմ՝ 21-

րդ դարի սովորողին հետաքրքրելու և ուսումնական գործընթացում ակտիվ ներգրավելու համար անհրաժեշտ է համադրել ավանդական մանկավարժության լավագույն փորձը նորարարական մեթոդների ու թվային գործիքների հնարավորությունների հետ:

Տեխնոլոգիաներն օգնում են դասը դարձնել ավելի պատկերավոր, ինտերակտիվ և հետաքրքիր: Տեսանյութերը, էլեկտրոնային նյութերը, ուսուցողական խաղերն ու արհեստական բանականության գործիքները կարող են խթանել սովորողների հետաքրքրասիրությունը, զարգացնել քննադատական մտածողությունը և ապահովել ավելի ակտիվ մասնակցություն: Հատկապես կարևոր եմ համարում, որ սովորողը լինի ոչ թե պարզապես տեղեկատվության սպառող, այլ դրա հետ աշխատող, վերլուծող և սեփական կարծիքն արտահայտող անհատ:

Այո, ճիշտ կիրառման դեպքում տեխնոլոգիաները կարող են հեշտացնել սովորողների ուշադրության կենտրոնացումը և բարձրացնել ներգրավվածությունը: Սակայն կարծում եմ՝ այստեղ վճռորոշը ոչ թե տեխնոլոգիայի առկայությունն է, այլ ուսուցչի՝ այն նպատակային կիրառելու կարողությունը: Եթե թվային գործիքը չի ծառայում դասի նպատակին, այն կարող է դառնալ շեղող հանգամանք: Ինձ համար ժամանակակից դասը այն չէ, որտեղ պարզապես շատ տեխնոլոգիաներ կան, այլ այն, որտեղ յուրաքանչյուր մեթոդ ու գործիք օգնում է սովորողին մտածել, ստեղծագործել, համագործակցել և բացահայտել սեփական հնարավորությունները:

Վերջիվերջո, տեխնոլոգիան ուսուցչին փոխարինողը չէ, այլ նրա հնարավորություններն ընդլայնող գործիք: Իսկ այդ գործիքին կրթական արժեք հաղորդողը ուսուցչի մասնագիտական հմտությունն է, ստեղծագործ միտքն ու սովորողի հանդեպ սերը:

-**Ո՞վ է մեր օրերի լավ ուսուցիչը, ինչ հատկանիշներով պետք է օժտված լինի:**

-Կարծում եմ՝ մեր օրերի լավ ուսուցիչը նա է, ով չի սահմանափակվում գիտելիք փոխանցողի դերով, այլ դառնում է սովորողի ուղեկիցը, ոգեշնչողն ու վստահելի խորհրդատուն: Նա այն մարդն է, որը կարողանում է համադրել մասնագիտական բարձր պատրաստվածությունը մարդկային ջերմության, արդարության և երեխաների հանդեպ անկեղծ սիրո հետ: Ժամանակակից ուսուցիչը պետք է լինի գիտակ, ստեղծագործ, ճկուն մտածողությամբ օժտված, տեխնոլոգիապես գրագետ և պատրաստակամ՝ շարունակաբար սովորելու և զարգանալու: Նա պետք է կարողանա տեսնել յուրաքանչյուր երեխայի անհատականությունը, բացահայտել նրա ներուժը, խրախուսել ինքնուրույն մտածողությունն ու չվախենալու, փորձելու և սխալներից սովորելու կարողությունը: Սակայն այս ամենից զատ՝ ես առանձնահատուկ կարևորում եմ ուսուցչի մարդկային հատկանիշները՝ համբերատարությունը, կարեկցանքը, ազնվությունը, պատասխանատվությունն ու արդարամտությունը: Երեխան կարող է մոռանալ իր սովորած դասի որոշ մանրամասներ, բայց դժվար թե մոռանա այն ուսուցչին, որը հավատացել է իրեն, քաջալերել դժվար պահին և օգնել բացահայտելու սեփական ուժերը: Ինձ համար լավ ուսուցիչը նա է, ով ինքն էլ շարունակում է սովորել, չի դադարում զարմանալ, հարցեր տալ ու նոր ուղիներ փնտրել: Նա հասկանում է, որ յուրաքանչյուր սերունդ նոր մոտեցում է պահանջում, բայց կրթության հիմքում միշտ մնում են մարդկային արժեքները: Իմ համոզմամբ՝ լավ ուսուցչի մեծագույն հաջողությունը ոչ թե այն է, թե քանի աշակերտի է նա սովորեցրել, այլ այն, թե քանի երեխայի է օգնել հավատալ սեփական ուժերին, սիրել գիտելիքը և դառնալ ավելի լավ մարդ:

Հարցազրույց՝ Սիլվա Ասրյանի

ՀՊՄՀ Հայոց պատմության ամբիոնի վարիչի և պրոֆեսորի պաշտոնակատար Էդիկ Գևորգյանը, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՊՄՀ Հայոց պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնյանը, ՀՊՄՀ Համաշխարհային պատմության ամբիոնի վարիչ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Խաչատուր Ստեփանյանը հրավիրվել էին մասնակցելու Ռուսաստանի Դաշնության Ստավրոպոլ քաղաքի Հյուսիս-Կովկասյան դաշնային համալսարանի կողմից հոկտեմբերի 10-16-ը կազմակերպված գիտագործնական համաժողովի աշխատանքներին:

Համաժողովն անց էր կացվում երկու խորագրով. առաջինը պատմաբան, կովկասագետների մասնակցությամբ միջազգային գիտաժողովն էր՝ «Կովկասի ժողովուրդները 18-21-րդ դդ. պատմություն, քաղաքականություն, մշակույթ» խորագրով, որն անցկացվեց հոկտեմբերի 12-13-ը:

Հոկտեմբերի 14-15-ին հայ պատմաբանները մասնակցեցին «Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները» խորագրով միջազգային գիտագործնական համաժողովին, որը վերաբերում էր և՛ մարտահրավերներին, և՛ պատմական փորձին, և՛ տնտեսական ու սոցիալ-մշակութային սահմաններին:

Այդ ընթացքում միաժամանակ համալսարանը հոկտեմբերի 14-16-ը կազմակերպել էր Ամառային դպրոց, որին մասնակցում էր ՀՊՄՀ Պատմության և հասարակագիտության ֆակուլտետի առկա ուսուցման համակարգի 3-րդ կուրսի երկու ուսանող:

Ուսանողական դպրոցի աշխատանքներին ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերեցին նաև ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյանը և պրոֆեսոր Խաչատուր Ստեփանյանը, որոնք հանդես եկան դասախոսություններով:

«Կովկասի ժողովուրդները 18-21-րդ դդ. պատմություն, քաղաքականություն, մշակույթ» խորագրով գիտաժողովին ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյանը և ՀՊՄՀ ամբիոնի վարիչ Էդիկ Գևորգյանը ներկայացրին «Հայաստանը և հայերը ռուսական կայսրության ժողովրդագրական քաղաքականության համատեքստում 19-րդ դարի 1-ին քառորդին» վերնագրով համատեղ զեկուցում, իսկ Խաչատուր Ստեփանյանը հանդես եկավ «Հայաստանի և Սփյուռքի փոխհարաբերությունները 1918-1920 թթ.» զեկուցումով:

«Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները» խորագրով միջազգային գիտագործնական համաժողովին ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյանի զեկուցումը վերաբերում էր Կազակական զորամասերի մասնակցությանը Արևելյան Հայաստանում ռազմական գործողություններին 1804-1813թթ-ի և 1826-1828 թթ. ռուս-պարսկական պատե-

ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ

րազմների շրջանում:

Էդիկ Գևորգյանը ներկայացրեց «Ազգային փոքրամասնությունների վերաբնակեցումը Խորհրդային Հայաստանում 1920-1926 թթ.» թեմայով զեկուցում, իսկ Խաչատուր Ստեփանյանը՝ «Թուրքական հակապետական խռովությունները Հայաստանի Հանրապետությունում 1918-1920 թթ.»:

Գիտաժողովին մասնակցում էին պատմաբան կովկասագետներ Վրաստանից, Աբխազիայից, Դաղստանից, Կաբարդաբալկարի-Քարաչայի Հանրապետությունից, Չեչնիայից, Մոսկվայից և Սան Պետերբուրգից մասնագետներ, որոնք հանդես եկան շատ հետաքրքիր զեկուցումներով:

Հավելենք, որ գիտաժողովի նյութերը նախապես տպագրվել էին:

Պատմաբանները նաև քննարկման նյութ էին դարձրել ռուս-ուկրաինական հակամարտության շրջանում Հայաստանում գտնվող ՌԴ քաղաքացիների ժամանակավոր վերաբնակեցման ու զբաղվածության հարցերը. ինչով է Հայաստանը գրավիչ դարձել անվտանգության տեսանկյունից, թերևս որպես քրիստոնյա երկիր ավելի լավ ընդունելության են արժանացել, շատերը գործունեություն են ծավալում և չեն ուզում վերադառնալ, իսկ շատերը փախչում են զորակոչից և հակառուսական տրամադրություններ են տարածում:

Հետաքրքիր էր նաև որոշ ռուս գիտնականների, պատմաբանների գիտական ուսումնասիրությունները ՌԴ տարբեր երկրամասերում ապրող հայերի գործունեության վերաբերյալ՝ մի քանի սերունդների կտրվածքով. Անդրկովկասում դարերով ապրող ժողովուրդների անվտան-

գության հարցերին վերաբերող ելույթները ևս հետաքրքիր էին:

Հայ պատմաբաններն իրենց զեկուցումներում արձարծեցին Հայաստանում Խորհրդային երկրի թույլատրած վերաբնակեցման խնդիրները՝ ժամանակի ինտերնացիոնալ քաղաքականության համատեքստում, երբ թուրք - թաթարական ժողովուրդների հողային պահանջը երբեմն հնարավոր չէր բավարարել Արևմտյան Հայաստանից Ցեղասպանությունից մազապուրծ եղած հայերին տեղավորելու պատճառով:

Զեկուցողներն իրենց ելույթներում ընդգծում էին, որ այդ ընթացքում Նախիջևանում, Լեռնային Ղարաբաղում և մնացած վայրերում նույն ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ ուրիշ քաղաքականություն էր վարվում, անդրադարձ անելով նաև ասիմիլացիոն քաղաքականության հետևանքներին և նրան, որ ազգային

քաղաքականության արմատները խորքային են ու գալիս են հոկտեմբերյան հեղաշրջումից, ընդհուպ մինչև ստալինյան և լենինյան ազգային քաղաքականության բացասական հետևանքներին:

«Նման գիտական համաժողովները կարևոր են, մանավանդ, որ մեր համալսարանը ՌԴ Ստավրոպոլի Հյուսիս-Կովկասյան դաշնային համալսարանի հետ ունի համագործակցության հուշագիր,- վստահեցնում է Էդիկ Գևորգյանը՝ կարծելով, որ այդ համագործակցությունը օգ-

տակար է և արդյունավետ շարունակություն կունենա: «Սա ոչ միայն պատմաբանների, կովկասագետների, նաև հիմնախնդիրներով զբաղվող մասնագետների ֆորում էր, որտեղ քննարկվում են բազմապիսի խնդիրներ մարտահրավերների, պատմական փորձի, տնտեսական, սոցիալ-մշակութային այլ հարցերի վերաբերյալ»:

Սիլվա Ասրյան

ՏԵՍԱԿԵՏ

Այսօր մարդկությունը գտնվում է մի իրականության մեջ, որտեղ ապագան այլևս չի կանխատեսվում անցյալի փորձով: Մենք չգիտենք, թե առաջիկա տասնամյակներում որ մասնագիտությունները վերջնականապես կանհետանան, աշխատաշուկայի որ հատվածը կսպասարկվի արհեստական բանականության կողմից, կամ որ տեխնոլոգիաները, որ այսօր թվում են հրաշք, վաղը կդառնան կենցաղային սովորական երևույթ: Այս արագընթաց փոփոխությունների ֆոնին արմատապես փոխվում է նաև հաջողության բանաձևը. ապագայի հաղթողները ոչ թե պարզապես ակադեմիական ամենաբարձր կոչումներն ու դիպլոմները կուտակած անհատներն են, այլ նրանք, ովքեր տիրապետում են ինքնակառավարման, ճկունության, հուզական ինտելեկտի և ինքնակրթման արվեստին:

Անորոշության դարաշրջանի անփոխարինելի փառանքներ

Այս աննախադեպ վերափոխումների շեմին է, որ ուսուցչի դերն ու առաքելությունը ձեռք են բերում բոլորովին նոր, ռազմավարական նշանակություն: Սակայն ցավով պետք է արձանագրել, որ մեր հասարակական ընկալումներում և պետական համակարգերում ուսուցչի հեղինակությունը հաճախ դեռևս մնում է երկրորդական պլանում:

Մեր դասական կրթական համակարգը երկար տարիներ կառուցված է եղել գիտելիքի փոխանցման վրա. ուսուցիչը տեղեկատվության հիմնական աղբյուրն էր: Այսօր, երբ արհեստական բանականությունը կարող է վայրկյանների ընթացքում գտնել, վերլուծել և համադրել ցանկացած տվյալ, ուսուցչի դերը՝ որպես «տեղեկատվության վաճառողի», կորցրել է իր իմաստը:

Սակայն AI-ն չի կարող սովորեցնել մարդուն՝ ինչպես կառավարել սեփական անձը, ինչպես դիմանալ ձախողումներին, ինչպես զարգացնել քննադատական մտածողություն և ինչպես պահպանել բարոյական կողմնորոշիչները անորոշության ծովում: Սա հենց այն տիրույթն է, որտեղ անփոխարինելի է Մարդ-Ուսուցիչը: Ուսուցիչն այլևս դասախոս չէ, այլ մենթոր, որը ձևավորում է աշակերտի կարգապահությունը, հուզական կայունությունը և սեփական կյանքը ղեկավարելու կարո-

ղությունը:

Մենք չենք կարող ակնկալել ինքնակառավարվող, ճկուն և ինովացիոն սերունդ, եթե այդ սերնդին կրթող անհատը հասարակության մեջ չունի պատշաճ հարգանք, սոցիալական երաշխիքներ և բարձր հեղինակություն: Ուսուցչի դերի նսեմացումը կամ նրա աշխատանքը սոսկ «ծառայություն մատուցողի» մակարդակի իջեցնելը ռազմավարական սխալ է ցանկացած պետության համար:

Ուսուցչի հեղինակության բարձրացումը չպետք է սահմանափակվի միայն կարգախոսներով կամ տոնական շնորհավորանքներով: Դա պահանջում է համալիր և խորքային աշխատանք.

1. Սոցիալ-տնտեսական արժանապատվություն.

Ուսուցչի աշխատավարձն ու սոցիալական փաթեթը պետք է լինեն այնպիսին, որ մասնագիտությունը դառնա մրցունակ և գրավիչ լավագույն ուժեղագույն շրջանավարտների համար:

2. Մասնագիտական ավտոնոմիա և վստահություն.

Ուսուցչին պետք է ազատել թղթաբանական ավելորդ բյուրոկրատիայից՝ վստահելով նրա ստեղծագործական ու մանկավարժական մեթոդներին:

3. Աշտական վերապատրաստում.

Ուսուցիչը պետք է առաջինը տիրա-

պետի նոր տեխնոլոգիաներին (այդ թվում՝ արհեստական բանականության գործիքներին)՝ դրանք ոչ թե մրցակից, այլ դաշնակից դարձնելու համար:

4. Հասարակական ընկալման փոփոխություն.

Մեղիան և պետական քաղաքականությունը պետք է ձևավորեն ուսուցչի կերպարը՝ որպես ապագայի ճարտարապետի և ազգային անվտանգության կարևորագույն երաշխավորի:

Արհեստական բանականության և անանցանելի տեխնոլոգիական թռիչքների դարաշրջանում իսկական կրթությունը դարձել է ոչ թե գիտելիքների յուրացում, այլ Մարդու կերտում: Իսկ մարդուն կերտում է միայն մարդը:

Եթե մենք ուզում ենք ունենալ հասարակություն, որտեղ անհատները գիտեն՝ ինչպես կառավարել իրենց, դիմանալ ճգնաժամերին և կերտել սեփական հաջողությունը, մենք պարտավոր ենք վերադարձնել ուսուցչին իր պատվավոր պատվանդանին: Ուսուցչի հեղինակության բարձրացումը պարզապես կրթական բարեփոխում չէ. դա մեր հավաքական ապագայի գոյապահպանման և հաջողության միակ գրավականն է:

Մելանյա Գեղամյան

Մ. Գ. Թ.

Մեծ հաջողություններն սկսվում են փոքր լսարաններից, որտեղ դասախոսի մեկ ոգեշնչող հայացքը կարող է փոխել ամ-

բողջ կյանքիդ ուղղությունը: Շնորհակալ եմ իմ դասախոսներին՝ այդ հայացքի և անսահման հավատի համար:

Համալսարանն այն վայրն է, որտեղ դու ստանում ես թեև թոշելու կյանքի փորձությունների միջով, իսկ այդ թոշիքի հողմահարթակը հարազատ համալսարանն է:

Իմ հաջողությունները՝ հեղինակային գրքերը, միջազգային հարթակներն ու պրակտիկան այն սերմերի արդյունքներն են, որոնք ժամանակին ցանել են նրանք: Գերազանցության դիպլոմն ինձ համար միայն գնահատական չէր, այլ խոստում՝ արժանապատվորեն կրելու այդ կոչումը: Այսօր, երբ ունեմ 18 տարվա փորձ, հեղինակ եմ չորս գրքերի, աշխատում եմ որպես միջազգային որակավորմամբ մասնագետ, հասկանում եմ, որ իմ յուրաքանչյուր հա-

Հաջողություն, որ սկսվում է կրթությունից

ջողության հիմքում այն հավատն է, որն այն ժամանակ փոխանցեցին ինձ իմ դասախոսները:

Հրաշալի կրթություն եմ ստացել՝ 2003-2008-ին սովորելով և գերազանցությամբ ավարտել եմ Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական համալսարանը, իսկ 2013-2015 թթ.-ին կրկին գերազանցությամբ ավարտել եմ ԵՊՀ-ն:

2019-2020 թվականներին կրթություն եմ ստացել արտերկրում՝ ստանալով միջազգային որակավորում հոգեբանի, թերեյների, պրոֆեսիոնալ քուլչի աստիճան, փորձագետի աստիճան միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան:

Ուսումնառության տարիներն ինձ համար ոչ միայն ուսումնառության շրջան էին, այլև արժեհամակարգի ծավալման դարբնոց: Ուզում եմ իմ խորին երախտագիտությունը հայտնել իմ սիրելի դասախոսներին և բոլոր նրանց, ովքեր այս տարիներին իմ կողքին են եղել, աջակցել են ինձ՝ հավատալով իմ հաջողություններին, ովքեր ինձ սովորեցրին ոչ թե պարզապես տեսություն, այլ մարդասիրական արժեքներով առաջնորդվել՝ լսել մարդուն, հասկանալ, կիսել նրա ապրումները:

Ժենյա Վարդանյան
ՀՊՄՀ շրջանավարտ

ԶԱՐԵՀ ԽՐԱԽՈՒՆՈՒ ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՕՐԵՐԸ ՊՈԼՍՈՒՄ

Սրբոց Թարգմանչաց օրերին Վաչե Պարտիզոնու անվան հայ նոր և նորագույն գրականության և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ Սուրեն Դանիելյանը և «Սփյուռք» գիտաուսումնական կենտրոնի ղեկավար Քնարիկ Աբրահամյանը Պոլսում մասնակցեցին և ելույթներ ունեցան բանաստեղծ Զարեհ Խրախունու ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հանդիսությանը և «Համազգային» հայ կրթական և մշակութային միության հետ լույս ընծայած «100 բանաստեղծություն» հատորի շնորհանդեսին, որը կազմակերպվել էր Պոլսո Պատրիարքարանի հովանու ներքո, «Մարմարա» օրաթերթի համագործակցությամբ և բանաստեղծի զավակների՝ Նորա Ճյումայուշյան-Համբարձումյանի և Հարո Ճյումայուշյանի հովանավորությամբ: Պատվիրակության կազմում էին «Համազգային» հայ կրթական և

մշակութային միության Երևանի գրասենյակի տնօրեն Ռուզան Առաքելյանը և Երևանի թիվ 170 ավագ դպրոցի հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի Անուշ Դանիելյանը:

Պոլսում գտնվելու ընթացքում խումբը, նախ, այցելեց Պոլսի Պատրիարք Ն.Ս.Ս. Սահակ Բ Մաշալյանին, ապա՝ «Մարմարա» օրաթերթի խմբագրատուն՝ վերապրելով տասնամյակների խմբագրապետ, արդեն երջանկահիշատակ Ռոպեր Հատտեճյանի հետ հանդիպումների

ջերմ հիշողությունները:

Պոլսում գործում են 17 հայկական ամենօրյա դպրոցներ, և առաձնահատուկ կարևորություն ստացան Մխիթարյան, Կեղրոնական, Էսայան վարժարանների, Ս. Խաչ դպրեվանքի ուսուցչական կազմերի և աշակեր-

տության հետ հանդիպումները, որոնք վերածվեցին յուրատեսակ երկխոսությունների ու նոր փոխանցման առիթ դարձան թե՛ պոլսահայության, թե՛ Հայաստանի պատվիրակության համար:

Այդ օրերին Ճյումայուշյան ընտանիքի և «Մարմարա» օրաթերթի խմբագրապետուհի Նաիրա Մկրտչյան-Սյուզմեի ուղեկցությամբ խումբն այցելեց բանաստեղծի ծննդավայրը՝ Եշիգյուղ (պատմական Սան-Ստեֆանո), տարբեր թաղերում գտնվող հայկական եկեղեցիներ, ազգային հաստատություններ, ինչպես Սուրբ Փրկիչ ազգային հիվանդանոց և թանգարան, Սկյուտարի և Շիշլիի հայոց գերեզմանատներ, որտեղ թաղված են հայ մտավորականները, մասնակցեց Հակոբ Սիրունու՝ Մեծարեցին նվիրված «Այս հիվանդ, հանճարեղ պատանին» գրքի շնորհանդեսին, եղավ Պալյան ճարտարապետական գերդաստանի կառուցած Դոլմաբահչե պալատում, հյուրընկալվեց հայկական «Լույս» հեռուստաընկերությունում:

Քնարիկ Աբրահամյան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՊՈՐՏԻ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՑԱՄՊԱՐԵԶՈՒՄ

Աշխարհի առաջնության չորս մեդալ մարմնամարզությունում, չեմպիոնական տիտղոս հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտում և մի շարք պարզևներ ծանրա-

միջազգային մրցաշարերում:

Հատկապես ուշագրավ են մարմնամարզության աշխարհի առաջնությունում գրանցված հաջողությունները, հունա-

մարտի եվրոպական մրցահարթակում. հոկտեմբերը Հայաստանի մարզական օրացույցում առանձնացավ մի շարք նշանակալի արդյունքներով՝ հերթական անգամ ուշադրության կենտրոնում պահելով հայ մարզիկների ելույթները

հոռոմեական ոճի ըմբիշների ելույթները և ծանրամարտի երիտասարդական ու մինչև 23 տարեկանների հավաքականների նվաճումները: Հայաստանի սպորտային մարմնամարզության տղամարդկանց հավաքականը Նիդեռլանդների

Ռոտերդամ քաղաքում անցկացված աշխարհի առաջնությունն ավարտեց երկու ոսկե և երկու բրոնզե մեդալով, հավաքականի բոլոր չորս ներկայացուցիչները՝ Արթուր Դավթյանը, Համլետ Մանուկյանը, Մամիկոն Խաչատրյանը և Արթուր Ավետիսյանը, դարձան Աշխարհի առաջնության մեդալակիրներ, նման արդյունքը Հայաստանի համար կարևոր ձեռքբերում է՝ հաշվի առնելով մրցաշարի բարձր մակարդակն ու առաջիկայում սպասվող Օլիմպիական խաղերը: Հենացատկում Արթուր Դավթյանն իր երկու ցատկերի արդյունքում վաստակեց 14.850 միավոր

և նվաճեց ոսկե մեդալը՝ այս հաղթանակով երկրորդ անգամ դառնալով աշխարհի չեմպիոն:

Դավթյանը երկար տարիներ համարվում է հայկական մարմնամարզության առաջատարներից մեկը: Նա նախկինում նվաճել է նաև Օլիմպիական խաղերի արծաթե մեդալ, իսկ աշխարհի առաջնությունում գրանցված այս հաջողությունը լրացրեց նրա միջազգային նվաճումների շարքը: Մեր մյուս ոսկե մեդալը նվաճեց Համլետ Մանուկյանը: Նժույգթափերի վարժության եզրափակում նա վստակեց 15.300 միավոր և գրավեց առաջին հորի-

ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏԻ ՕՐԱԳՐԻՑ

Իմ հիստորիայի հաղթանակ

Առաջին կուրս էի, երբ հայոց լեզվի խմբերի բաժանման պահին էր: Կանգնած էին 4 դասախոս, որոնցից մեկը միանգամից աչքի ընկավ իր խստապահանջ և լուրջ դեմքով, անգամ համակուրսեցու ականջին չէին շնչացի, թե միայն նրա խումբ չընկնեմ, մի տեսակ տագնապ եմ զգում: Ու հենց այդ վայրկյանին դասախոսը կարդաց իմ անունը, ես վախվորած գնացի նրա խումբ...

Զգիտես ինչո՞ւ, նստեցի հենց իր դիմաց՝ առաջին նստարանին, ու լսելով նրան, հասկացա, որ դրախտ եմ ընկել, հայոց լեզվի դրախտ, որտեղ պետք է վայելեմ մեր լեզվի քաղցր պտուղները, մի քիչ տանջալի աշխատանքի և սիրելի դասախոսի՝ ընկեր Գայանե Խալաթյանի շնորհիվ: Եվ հենց նույն համակուրսեցու՝ Նարեկ ականջին շնչացի՝ «Ես պետք է ընկեր Խալաթյանի պես դառնամ»...

Ես նրան պաշտում էի: Այո, պաշտում: Որովհետև երբեմն հիացմունքը պարզապես հիացմունք չէ, երբեմն այն այնքան մաքուր ու անկեղծ է լինում, որ այլ բառով չես կարող արտահայտել: Ես հիանում էի նրա գիտելիքներով, նրա մասնագիտական փայլով, նրա խոսքի մշակույթով, բայց ամենից շատ՝ այն մարդ տեսակով, որը թաքնված էր այդ ամենի հետևում: Ընկեր Խալաթյանի դասերին հայոց լեզուն պարզապես կանոնների, սահմանումների ու բացառությունների ամբողջություն չէր: Այն շնչում էր, ապրում, խոսում: Բառերը նրա շուրթերին կարծես նոր կյանք էին ստանում, նախադասությունները դառնում էին մտքի ճշգրտության ու գեղեցկության արտահայտություն, իսկ լեզուն՝ մի ամբողջ տիեզերք, որի խորությունը բացահայտելու համար բավական չէ միայն սովորել. պետք է սիրել: Եվ ես սիրեցի... Սիրեցի հայոց լեզուն մի փոքր ավելի խո-

րությամբ, մի փոքր ավելի գիտակցված, որովհետև իմ առջև կանգնած էր մարդ, որն իր մասնագիտությամբ ոչ թե պարզապես աշխատում էր, այլ ապրում: Նրա մեջ կար այն հազվագյուտ ներդաշնակությունը, երբ փայլուն մասնագետ լինելը չի խանգարում հրաշալի մարդ լինելուն, իսկ մեծ գիտելիքը չի խլացնում մարդկային ջերմությունը: Գուցե նա պարզապես դաս է բացատրում, իսկ դիմացինն այդ պահին իր ապագայի մի մասն է գտնում: Ես էլ, երևի, այդպես գտա իմը:

Տարիներն անցնում են: Ուսանողական օրերը դառնում են հիշողություն, լսարանները՝ անցյալի պատկերներ, դասախոսությունների ծայրը՝ հեռավոր արձագանք: Բայց կան զգացումներ, որոնց վրա ժամանակը իշխանություն չունի: Կան մարդիկ,

որոնց մասին հիշելիս ներսումդ նույն ջերմությունն է արթնանում, ինչ առաջին հանդիպման օրերին: Ինձ համար ընկեր Խալաթյանն այդ մարդկանցից է: Երբեմն մտածում եմ՝ որքան մեծ պատասխանատվություն է ուսուցչի կոչումը: Զ՛ի որ ուսուցիչը միայն գիտելիք չի փոխանցում: Նա իր վերաբերմունքով, իր օրինակով, իր մարդկային կերպարով սովորեցնում է սիրել, գնահատել, ձգտել կատարելության: Եվ ամենակարևորը՝ նա կարող է դառնալ այն չափանիշը, որով տարիներ անց չափում ես մասնագիտական վարպետությունն ու մարդկային արժանիքները: Ընկեր Խալաթյանն ինձ համար այդ չափանիշներից մեկն է: Ես չգիտեմ՝ նա երբևէ պատկերացրել է, թե ինչպիսի հիացմունք է առաջացրել իմ մեջ առաջին կուրսից

սկսած: Գուցե նրա համար ես պարզապես ուսանողներից մեկն էի, բայց ինձ համար նա այն դասախոսն էր, որի դասերին ուզում էի ոչ միայն ներկա լինել, այլև արժանի լինել նրա գիտելիքին, նրա խոսքին, նրա դասավանդած գեղեցիկ աշխարհին, նրա ժլատ ժպիտին:

Այսօր, երբ ինքս էլ կանգնած եմ մանկավարժի փորձառության ճանապարհին, ավելի խորն եմ հասկանում նրա մեծությունը: Հիմա արդեն գիտեմ, որ մասնագիտական բարձր մակարդակը միայն գրքերի իմացությունը չէ: Դա տարիների աշխատանք է, մտքի ճկունություն, խոսքի կշռադատվածություն, անընդհատ կատարելագործվելու ձգտում: Իսկ այդ ամենին մարդկային ջերմություն ավելացնելն իսկական արվեստ է: Ու եթե մի օր ինձ հարցնեն, թե ինչպիսին պետք է լինի իսկական դասախոսը, ես երկար չեմ մտածի: Իմ մտքում կհայտնվի մի ծանոթ կերպար, և ես պարզապես կասեմ՝ այնպիսին, ինչպիսին ընկեր Խալաթյանն է: Որովհետև կան մարդիկ, որոնցից սովորում ես առարկան, և կան մարդիկ, որոնցից սովորում ես սիրել այդ առարկան: Կան մարդիկ, որոնց հիշում ես, որովհետև նրանց դասերին ներկա ես եղել, և կան մարդիկ, որոնց հիշում ես, որովհետև նրանք ներկա են եղել քո ձևավորման ամենակարևոր տարիներին: Իսկ ես բախտ եմ ունեցել հանդիպելու մի մարդու, որի հանդեպ իմ հիացմունքը ծնվեց առաջին կուրսում ու դարձավ տարիների հետ չմարող երախտագիտություն:

Շնորհակալ եմ, իմ հոգու և սրտի հարազատ դասախոս, իմ սիրելի ընկեր Խալաթյան:

Լիլիթ Կարապետյան
ՀՊՄՀ շրջանավարտ

7 զոնականը: Մանուկյանի հաղթանակը կարևոր է հայկական մարմնամարզության համար, քանի որ այն առաջինն է տվյալ մարզաձևում: 19-ամյա Համլետը նախկինում ևս նվաճել է Եվրոպայի չեմպիոնի տիտղոս:

Նույն վարժությունում հաջող հանդես եկավ նաև Մամիկոն Խաչատրյանը: Նա վաստակեց 15.000 միավոր և նվաճեց բրոնզե մեդալը: Հավաքականի չորրորդ մեդալը Արթուր Ավետիսյանինն է՝ օդակների վարժությունում, զբաղեցնելով երրորդ տեղը: Այսպիսով, Հայ մարմնամարզիկները Ռոտերդամում հանդես եկան գերազանց՝ իրենց մասնակցությունը եզրափակելով չորս մեդալով՝ թիմային հաշվարկով զբաղեցնելով չորրորդ հորիզոնականը: Հավաքականի գլխավոր մարզչի գնահատմամբ՝ այն փաստը, որ հավաքականի բոլոր չորս ներկայացուցիչները հասել են եզրափակիչ և դարձել մեդալակիր, վկայում է թիմի հաջող ելույթի մասին: Աշխարհի առաջնությունից հետո մարմնամարզիկներին Ջվարթնոց միջազգային օդանավակայանում դիմավորեցին երկրպագուներն ու Հայաստանի մարմնամարզության ֆեդերացիայի ներկայացուցիչները:

Մարմնամարզության հաջողություններին զուգահեռ՝ Հայաստանի հունահռոմեական ոճի ըմբշմարտի հավաքականը ևս մեդալներով ավարտեց աշխարհի առաջնությունը: Ղազախստանի մայրաքաղաք Աստանայում անցկացված մրցաշարում Կարեն Ասլանյանը նվաճեց ոսկե մեդալ, իսկ Գևորգ Թադևոսյանը՝ բրոնզե:

63 կգ քաշային կարգում հանդես եկող Կարեն Ասլանյանի մրցակիցը եզրափակչում Ադրբեջանի ներկայացուցիչ Նիհատ Մամեդլին էր: Հայ ըմբիշը գոտեմարտն ավարտեց հաղթանակով՝ 8:4 հաշվով, առաջին անգամ նվաճելով մեծահասակների Աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը: Կիսաեզրափակչում նա 12:4 հաշվով առավելության հասավ Բուլղարիան ներկայացնող

Էդմոնդ Նազարյանի նկատմամբ՝ ապահովելով վճռորոշ գոտեմարտի ուղեգիրը:

Հայաստանի հավաքականի մյուս մեդալը նվաճեց Գևորգ Թադևոսյանը: 87 կգ քաշային կարգում բրոնզե մեդալի համար գոտեմարտում նա հաղթեց Ուկրաինայի ներկայացուցիչ Յարոսլավ Ֆիլչակովին: Թադևոսյանի հաղթանակը Հայաստանի հավաքականի համար երկրորդ մեդալն էր՝ առաջնությունն ավարտելով մեկ ոսկե և մեկ բրոնզե մեդալ արդյունքով:

Ըմբշմարտի աշխարհի առաջնության արդյունքները ևս մեկ անգամ ընդգծում են հայ մարզիկների անհատական պատրաստվածության և միջազգային բարձր մրցակցության պայմաններում վճռորոշ գոտեմարտերում հաջող հանդես գալու կարևորությունը: Հայաստանի մարզական հաջողությունների շարքը լրացրին ծանրամարտի երիտասարդական և մինչև 23 տարեկանների հավաքականները: Ալբանիայի Դուրես քաղաքում անցկացված Եվրոպայի առաջնությունում հայ ծանրորդները տարբեր քաշային կարգերում պայքարեցին մեդալների համար՝ ապահովելով ինչպես անհատական, այնպես էլ թիմային նշանակալի արդյունքներ:

Մինչև 23 տարեկանների մրցաշարում 57 կգ քաշային կարգում հանդես եկող Ալեքսանդր Գրիգորյանը դարձավ Եվրոպայի չեմպիոն. պոկում վարժությունում նա բարձրացրեց 90 կգ, իսկ հրում վարժությունում՝ 112 կգ: Երկամարտի 202 կգ արդյունքով նա նվաճեց ոսկե մեդալը՝ առաջին տեղը զբաղեցնելով նաև առանձին վարժություններում: Եվրոպայի մինչև 23 տարեկանների առաջնությունում հաջող հանդես եկավ նաև Տիգրան Կարապետյանը: 75 կգ քաշային կարգում նա պոկում վարժությունում բարձրացրեց 148 կգ՝ նվաճելով ոսկե մեդալ, իսկ հրում վարժությունում՝ 175 կգ արդյունք: Երկամարտի 323 կգ արդյունքով Կարապետյանը դարձավ արծաթե մեդալակիր: Հայաստանի երիտա-

սարդական հավաքականի ներկայացուցիչներից առանձնացավ Նարեկ Գրիգորյանը, որը 75 կգ քաշային կարգում նվաճեց ոսկե մեդալ և ճանաչվեց տղամարդկանց երիտասարդական մրցաշարի լավագույն ծանրորդ:

Եվրոպայի երիտասարդների առաջնությունում նաև ոսկե մեդալ նվաճեց Էմմա Պողոսյանը: 86 կգ քաշային կարգում նա երկամարտում գրանցեց 249 կգ արդյունք՝ առաջին տեղը զբաղեցնելով իր տարիքային խմբում: Պողոսյանը հաջող հանդես եկավ հատկապես հրում վարժությունում՝ բարձրացնելով 140 կգ: Հայաստանի երիտասարդական հավաքականը մրցաշարն ավարտեց թիմային հաշվարկի երրորդ տեղում, իսկ մինչև 23 տարեկանների հավաքականը՝ չորրորդ:

Եվրոպայի առաջնությունում գրանցված անհատական հաջողություններն ու թիմային արդյունքները կարևոր հիմք են հետագա մրցելույթների համար: Հոկտեմբերի մարզական իրադարձությունները վկայում են, որ Հայաստանը միջազգային ասպարեզում ներկայացված է տարբեր մարզաձևերում: Մարմնամարզության աշխարհի առաջնության չորս մեդալները, ըմբշմարտի աշխարհի չեմպիոնական տիտղոսն ու բրոնզե մեդալը, ինչպես նաև ծանրամարտի Եվրոպայի առաջնության մեդալները ձևավորում են հայկական սպորտի հաջողությունների բազմակողմանի պատկերը: Միաժամանակ, յուրաքանչյուր մեդալի հետևում երկարատև աշխատանք է, մարզիչների հետևողականություն և մրցակցային մեծ փորձ: Հաջողությունների շարունակականությունը կախված է ոչ միայն առանձին մրցաշարերում գրանցված արդյունքներից, այլև մարզիկների պատրաստության, երիտասարդ տաղանդների զարգացման և միջազգային մրցասպարեզում կայուն մասնակցության ապահովումից:

Էլեն Պետրոսյան

ՀՊՄՀ լրագրություն բաժնի 2-րդ կուրս

Գրանցման վկայական՝ 01Մ00184 տրված է 26.03.2008 թ.
Ֆակս՝ Տիգրան Մեծի 17, հեռ. 59-70-97:
Էլ. փոստ՝ Newspaperaspu.am, asryansilva@gmail.com
Ծավալը՝ 2 տպ. մամուլ

Թերթի նյութերի արտատպումներն առանց
խմբագրության համաձայնության արգելվում է:
Չղումը պարտադիր է:
Թերթը կարող եք կարդալ ՉՊՄՀ կայքում՝
www.aspu.am

Գլխավոր խմբագիր՝
Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու
Էջադրումը՝ Լուսինե ԼԱԼԱՅԱՆԻ